

Ambroży Skorupa

Kwalifikacje wymagane od kandydatów do święceń

Studia Salvatoriana Polonica 5, 87-98

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. AMBROŻY SKORUPA SDS

▪ Kwalifikacje wymagane od kandydatów do święceń

Problematyka omawiana w tym przedłożeniu dotyczy kandydata do święceń, a więc do stanu duchownego. To jego przymioty są przedmiotem zainteresowania ze strony biskupa, kompetentnego przełożonego wyższego, jak również rektorów seminariów duchownych diecezjalnych i zakonnych. W opracowaniu pominięto ewentualne skutki niezgodnego z prawem działania lub zaniechania wypełnienia obowiązku czuwania ze strony biskupa, przełożonego czy rektora w zakresie prawidłowego dopuszczenia do święceń. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie i interpretacja kwalifikacji, jakich prawodawca domaga się od kandydatów do sakramentu święceń. Kluczowym w takim kontekście ujęciowym jest kan. 1029, w którym syntetycznie przedstawiono, kogo należy dopuszczać do stanu duchownego: „Do święceń należy dopuszczać jedynie tych, którzy – według roztropnej oceny własnego biskupa albo kompetentnego przełożonego wyższego – po rozważeniu wszystkich okoliczności, mają nieskażoną wiarę, kierują się prawidłową intencją, posiadają wymaganą wiedzę, cieszą się dobrą opinią, mają nienaganne obyczaje, wypróbowane cnoty, jak również inne przymioty fizyczne i psychiczne, odpowiadające przyjmowanemu święceniom”.

Akcentowanie, że do święceń „należy dopuszczać” jest podkreśleniem zadań stawianych kompetentnym przełożonym kościelnym. Do wszystkich sakramentów, a więc i do sakramentu święceń należy dopuszczać tylko tych,

---

Ks. prof. KUL dr hab. AMBROŻY SKORUPA SDS – kierownik Katedry Prawa Sakramentów i Instytutów Życia Konsekrowanego w Instytucie Prawa Kanonicznego Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: skoram@autograf.pl.

którzy są odpowiednio dysponowani i wyrazili właściwą prośbę o przyjęcie tego sakramentu i prawo im tego nie zabrania¹. Nie jest wystarczające samo pragnienie przyjęcia sakramentu. Ważny jest również element dopuszczenia kandydata przez władzę kościelną². Dopuszczenie to nie może być oparte wyłącznie na subiektywnych kryteriach. Ewentualne wyświęcenie nieodpowiedniego kandydata nie jest skutkiem skierowanej przez niego prośby, ale dopuszczenia przez przełożonego osoby nieodpowiedniej.

Konieczne jest pozytywne przekonanie ze strony kompetentnej władzy kościelnej, że kandydat jest zdatny do przyjęcia święceń. Brak tego przekonania sprawia, że biskup nie powinien udzielać święceń. Takiej decyzji domaga się ustawodawca w kan. 1052 § 3: „Jeśli mimo to na podstawie pewnych racji, biskup ma wątpliwość, czy kandydat jest zdatny do przyjęcia święceń, nie powinien mu ich udzielać”.

Kierując się ujęciem przytoczonego wyżej kan. 1029, kwalifikacje wymagane od kandydatów do święceń zostaną przedstawione w następujących punktach:

- kwalifikacje osobowościowe,
- kwalifikacje zdrowotne,
- kwalifikacje religijne,
- kwalifikacje moralno-obyczajowe,
- kwalifikacje intelektualne.

I. Kwalifikacje osobowościowe

Zgodnie z regulacją kanonu 1024 święcenia ważnie przyjmuje tylko mężczyzna. Ta regulacja nie stanowi wątpliwości natury doktrynalnej. Podstawą takiej normy jest prawo Boże. Takie stanowisko Kościoła zostało potwierdzone przez papieża Jana Pawła II, który nauczał, że święceń należy udzielać mężczyznom, do sakramentu święceń nie należy dopuszczać kobiet. Jest to orzeczenie definitywne (ostateczne)³.

---

¹ Kan. 843 § 1: „Święci szafarze nie mogą odmówić sakramentów tym, którzy właściwie o nie proszą, są odpowiednio przygotowani i prawo nie wzbrania im ich przyjmowania”.

² Congrégation Pour L'Éducation Catholique, *Instruction de la Congrégation pour l'Éducation catholique sur les critères de discernement vocationnel au sujet des personnes présentant des tendances homosexuelles en vue de l'admission au séminaire et aux Ordres sacrés*, Libreria Editrice Vaticana 2005.

³ Jan Paweł II, List apostolski *Ordinatio sacerdotalis* (22.05.1994), „Acta Apostolicae Sedis” 86(1994), s. 545-548.

Może w obecnej sytuacji powstać pytanie: kto to jest mężczyzna? Odpowiedź z jednej strony jest jednoznaczna – kto się mężczyzną urodził i jego tożsamość seksualna to potwierdza. Operacja płci, w wyniku której urodzona kobieta przyjęła zewnętrzną budowę mężczyzny, nie może czynić takiej osoby zdątną do przyjęcia sakramentu święceń. Także działanie odwrotne, kiedy urodzony mężczyzna w wyniku operacji przyjąłby ciało kobiety, nie może zostać dopuszczony do sakramentu święceń. Do istoty ludzkiej osobowości należy tożsamość seksualna, która w okoliczności dopuszczenia do święceń ma bardzo duże, kluczowe znaczenie. W tym miejscu zwracam także uwagę na zjawiska transwestytyzmu i transseksualizmu, które – moim zdaniem – dla kandydata do święceń mają charakter wykluczający⁴.

Od kapłanów (duchownych) wymaga się odpowiednich, dojrzałych relacji wobec kobiet. W tym kontekście należy widzieć normy instrukcji Kongregacji Edukacji Katolickiej nt. kryteriów rozeznawania powołania u osób z tendencjami homoseksualnymi, ubiegających się o przyjęcie do seminariów i dopuszczania do święceń z dnia 4 listopada 2005 r. dotyczące przyjmowania ich do seminariów i dopuszczania do święceń. Odnośnie do tego dokumentu w aspekcie normatywnym trzeba jednoznacznie podkreślić, że zachowania homoseksualne są dyskwalifikujące dla kandydata do święceń. W instrukcji przedstawione są różne stopnie i przyczyny zachowań homoseksualnych. Zachowania wynikające z kultury gejowskiej oraz ją promujące eliminują jednoznacznie kandydata. Tak samo należy traktować osoby, które są na etapie dojrzewania seksualnego, a postawy homoseksualne nie zostały jeszcze wyeliminowane z ich zachowań. Takiego kandydata należy również uznać za niezdatnego do przyjęcia święceń. O swojej zdątności kandydat może przekonać przełożonego przez skuteczną, trwającą minimum trzy lata, całkowitą abstynencję seksualną. Powstaje pytanie, czy ten okres trzech lat może być przeżyty w seminarium. W kontekście norm KPK 1983 oraz instrukcji *Potissimum institutioni*, do seminarium oraz do nowicjatu i zakonnego junioratu należy dopuszczać osoby, które są zdątne do podjęcia życia zakonnego i kapłańskiego⁵. Szczegółowo norma kanonu 241 § 1 stanowi: „Do wyższego seminarium

---

⁴ Por. J. Huber, *Transseksualizm i transwestytyzm a zgoda małżeńska*, w: *Tożsamość seksualna nupturientów a zdolność do zgody małżeńskiej. Materiały I Międzynarodowego Symposium Prawa Kanonicznego zorganizowanego przez Katedrę Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Opolu 16 X 1996*, red. B. W. Zubert, Opole 1998, s. 31-52.

⁵ Zob. Kongregacja Edukacji Katolickiej, *Instrukcja nt. kryteriów rozeznawania powołania u osób z tendencjami homoseksualnymi ubiegających się o przyjęcie do seminariów*

biskup diecezjalny powinien przyjmować jedynie tych, którzy, biorąc pod uwagę ich przymioty ludzkie i moralne, duchowe i intelektualne, ich zdrowie fizyczne i psychiczne, jak również szczerą wolę, wydają się być zdolni do oddania się na stałe świętym posługom”. Równie jasno swoje stanowisko wyraża Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego: „(...) należy ukazywać i wyjaśniać racje, dla których usuwa się z życia zakonnego osoby nieumiejące przezwyciężyć swych skłonności homoseksualnych” (*Potissimum institutioni* 39). Kandydata, który aktualnie nie ma ustabilizowanej orientacji seksualnej, nie należy przyjmować do seminarium ani dopuszczać do podstawowej formacji zakonnej⁶.

Interesującą kwestią jest ustalenie, czy omawiana instrukcja wprowadza nową nieprawidłowość, przeszkodę albo czy wprowadzono kolejne kryterium ważności święceń. Nie ma w tekście instrukcji odniesienia do kanonu 1024 ani wskazań, które uprawniałyby do przyjęcia stanowiska, że święcenia osób o skłonnościach homoseksualnych są nieważne. Kongregacja do spraw Edukacji Katolickiej nie wspomina także o tym, że została wprowadzona nowa nieprawidłowość, przeszkoda do sakramentu święceń. Aktualna i kompletna pozostaje więc norma kan. 1040: „Można podlegać jedynie tym przeszkodom, które są wymienione w niżej podanych kanonach”. Tak więc wszystkie przeszkody i nieprawidłowości są wymienione w KPK 1983.

Trzeba się zgodzić ze stanowiskiem profesora G. Ghirlandy, że ewentualne święcenia takich osób są ważne. Instrukcją bowiem nie można wprowadzić nieprawidłowości, przeszkody ani kolejnego kryterium ważności święceń⁷.

II. Kwalifikacje zdrowotne

Ważnym aspektem zdadności kandydatów do święceń jest zdrowie zarówno fizyczne, jak i psychiczne. W cytowanym wyżej kan. 1029 czytamy o wymaganych „innych przymiotach fizycznych i psychicznych”. Zdrowie

---

i dopuszczania do święceń, 4 XI 2005, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol. 27(2006) nr 5, s. 54-56; Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Potissimum institutioni* (2.02.1990), „Acta Apostolicae Sedis” 82(1990), s. 470-532, tekst polski w: *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła*, oprac. B. Hylla, Kraków 1998, s. 297-348, nr 13.

⁶ Por. G. Ghirlanda, *Homoseksualiści a dopuszczenie do kapłaństwa*, „Przegląd Powszechny” 2007 nr 10, s. 43-44.

⁷ Tamże, s. 37.

fizyczne i psychiczne do tych przymiotów niewątpliwie należy. Zdrowie to nie tylko całkowity brak choroby czy kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu (dobrego samopoczucia). Światowa Organizacja Zdrowia w tej definicji nie poprzestaje na samym negującym ujęciu, że zdrowie jest brakiem choroby, ale bardzo mocno akcentuje, że zdrowie ma w sobie aktywny aspekt, którym jest dobre samopoczucie⁸.

Kandydat do święceń nie może cierpieć na choroby fizyczne i psychiczne, które uniemożliwiłyby mu sprawowanie świętych posług. Na pierwszym miejscu wymienia się nieprawidłowość dotyczącą amencji lub innej choroby psychicznej. Kan. 1041: „Do przyjęcia święceń nieprawidłowymi są:

1° kto podlega jakiegokolwiek formie amencji lub innej chorobie psychicznej, na skutek której – po zasięgnięciu opinii biegłych – jest uważany za niezdolnego do właściwego wykonywania posługi”.

O zdatości do właściwego wykonywania posługi decyduje ten, kto dopuszcza do święceń, a nie biegły. Element odpowiedzialności za dopuszczenie do święceń spoczywa na władzy kościelnej, a nie na biegłych. Biegły – jak jest zaznaczone w kanonie – wydaje opinię, a decyzję podejmuje kompetentna władza dopuszczająca do święceń, która później czuwa nad jej wykonywaniem.

Ważnym zagadnieniem jest zdrowie fizyczne kandydata, w odniesieniu do chorób takich, jak alkoholizm i celiakia. Kongregacja Nauki Wiary wydała 19 czerwca 1995 r. list dotyczący używania chleba bezglutenowego w sprawowaniu Eucharystii, w którym jednoznacznie reguluje te sprawy. Osoby, które chorują na celiakię oraz na alkoholizm, nie mogą być dopuszczone do święceń. Nie można na etapie dopuszczenia do święceń pozwalać na sytuację, w której kandydat będzie odprawiał Mszę św. na moszczu winnym, z czego wynikałoby, że choroba alkoholowa nie będzie miała znaczenia przed dopuszczaniem danego kandydata do święceń. W wypadku celiakii istnieje możliwość zwrócenia się o dyspensę do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Istotne jest ustalenie, czy przyjmowanie Komunii świętej pod postacią chleba pszennego nie będzie przeszkadzało w wykonywaniu posługi. Nie dopuszcza się, dla ważności sprawowania sakramentu Eucharystii, zbyt dalekiej interwencji w skład chleba, który powinien być wypiekany z mąki pszennej⁹. Kongregacja Nauki Wiary

⁸ Zob. [on-line], http://www.seremet.org/who_zdrowie.html [dostęp 24.05.2011].

⁹ Congregazione Per La Dottrina Della Fede, *Lettera a tutti i Presidenti delle Conferenze Episcopali sull'uso del pane con poca quantità di glutine e del mostocome materia eucaristica*, „Notitiae” 31(1995), s. 608-610; Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny KEP, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, *Nota w sprawie udzielania Komunii św. chorym na celiakię*, SEP – 6.2-10, Warszawa, dnia 21 maja 2009 r.

w piśmie z dnia 19 czerwca 1995 r. przyjęła stanowisko, że chorych na celiakię i dotkniętych alkoholizmem nie można dopuścić do sakramentu święceń.

III. Kwalifikacje religijne

Jeśli chodzi o kwalifikacje religijne, to na pierwszym miejscu trzeba odnieść się do normy kan. 1024, w którym czytamy, że święcenia może otrzymać tylko mężczyzna ochrzczony. Chrzt jest bramą wszystkich sakramentów i bez ważnego chrztu nikt nie może przystąpić ważnie do żadnego z pozostałych sakramentów¹⁰. Ta norma wynika także z prawa Bożego pozytywnego. Chrzt uznajemy za ważny, kiedy udzielony jest z wody, przez polanie lub zanurzenie z wypowiedzeniem formuły trynitarnej. Oprócz ważnego chrztu kandydat powinien odznaczać się nieskażoną doktryną. Oznacza ona przyjmowanie wiarą boską i katolicką tego, co Kościół do wierzenia podaje w nauczaniu uroczystym i zwykłym. Wyraźnym dowodem zaistnienia skażonej doktryny jest zewnętrzna postawa apostazji, schizmy lub herezji. Fakt ich zaistnienia jest regulowany w kan. 751: „Herezją nazywa się uporczywe, po przyjęciu chrztu, zaprzeczanie jakiegś prawdziwie, w którą należy wierzyć wiarą boską i katolicką, albo uporczywe powątpiewanie o niej; apostazją – całkowite porzucenie wiary chrześcijańskiej; schizmą – odmowę uznania zwierzchnictwa Biskupa Rzymskiego lub utrzymywanie wspólnoty z członkami Kościoła, uznającymi to zwierzchnictwo”.

Apostazja to odstępianie od Kościoła katolickiego. Dokument wydany przez Papieską Radę do spraw Tekstów Prawnych wyjaśnia kryteria zaistnienia apostazji, wystąpienia z Kościoła. Zachodzi ona wtedy, kiedy oświadczenie o wystąpieniu z Kościoła zostało złożone wobec władzy kościelnej¹¹. Oświadczenia wydane przez urzędy świeckie nie pozwalają na uznanie takiego wiernego za apostatę. Apostazją może być także wstąpienie do akatolickiej sekty bez zamiaru powrotu do wspólnoty Kościoła katolickiego. Apostaty nie można dopuścić do sakramentu święceń, ponieważ zaciąga nieprawidłowość.

Schizma to brak łączności z biskupem Rzymu. Postawa schizmatyka odznacza się wstąpieniem do różnych sekt i grup. Przynależność do różnych

---

¹⁰ Kan. 849; KK 11; KKK 1213.

¹¹ Papieska Rada ds. Tekstów Prawnych, *Actus Formalis Defectionis ab Ecclesia Catholica* (13.03.2006); zob.: W. Wenz, *Apostazja i formalny akt wystąpienia z Kościoła. Zasady postępowania w świetle norm kościelnych*, „Studia Salvatoriana Polonica” 4(2010), s. 129-151; Z. Tracz, *Przynależność do Kościoła Katolickiego*, w: *25-lecie promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego. Obowiązki i stosowanie w Polsce*, red. J. Krukowski, Z. Tracz, Łódź 2009, s. 201-225.

grup o charakterze sekciarskim czy określających się jako nowe ruchy religijne wywodzące się z różnych części geograficznych świata może być uznana za faktyczną schizmę. Taka postawa również będzie nieprawidłowością do święceń.

Herezja to uporczywe zaprzeczanie prawdzie podanej do wierzenia.

Te trzy wyżej wymienione okoliczności – apostazja, schizma i herezja są określone w prawie jako przeszkody trwałe, czyli nieprawidłowości. Jeśli przestępstwo miało charakter publiczny, to nawet jeśli nastąpiło nawrócenie i powrót do Kościoła, to nieprawidłowość pozostaje jako przeszkoda stała. Przed ewentualnym udzieleniem sakramentu święceń wymagana jest dyspensa Stolicy Apostolskiej¹².

Nieskażona doktryna oznacza także odpowiednio długi czas trwania w Kościele katolickim. Neofita, według kan. 1042 nr 3, to ochrzczony, który nie został jeszcze utwierdzony w wierze. Według obowiązującego prawa kościelnego nie może on otrzymać sakramentu święceń ze względu na istniejącą przeszkodę. Neofita to osoba, który przyjął chrzest po 14. roku życia¹³.

Do kwalifikacji wymaganych od kandydatów do święceń zaliczyć trzeba także uszanowanie władzy święceń. Wymóg ten jest uregulowany kan. 1041 punkt 6°: „kto wykonał akt święceń zarezerwowany mającym święcenia biskupie lub prezbiteratu, albo nie mając tych święceń, albo nie mogąc go wykonać na skutek zakazu wynikającego z jakiejś kary kanonicznej deklarowanej lub wymierzonej”.

Wykonanie aktu władzy święceń, przed ich przyjęciem, powoduje nieprawidłowość do przyjęcia święceń, a także jest przestępstwem kościelnym¹⁴. Prawo kanoniczne wielokrotnie wyraźnie wymienia, że do pewnych aktów wymagana jest władza święceń¹⁵. Ewentualna czynność wykonana przez osobę, która

¹² Kan. 1047 § 2 nr 1.

¹³ Kan. 1042 n. 3; José María González Del Valle, *Code de droit canonique bilingue et annoté*, 3e édition 2007 sous la direction de E. Caparros et H. Aubé avec la collaboration de J. I. Arrieta et D. le Tourneau, Montreal 2008, s. 1283.

¹⁴ Kan. 1378§ 2. Podlega wiążącej mocą samego prawa karze interdyktu lub, jeśli jest duchownym, suspensy:

1° kto nie mając święceń kapłańskich usiłuje sprawować liturgiczną czynność Ofiary eucharystycznej;

2° kto oprócz wypadku, o jakim w § 1, nie mogąc dać ważnie absolucji sakramentalnej, usiłuje jej udzielić albo słucha sakramentalnej spowiedzi.

§ 3. W wypadkach, o których w § 2, można odpowiednio do ciężkości przestępstwa dołączyć inne kary, nie wyłączając ekskomuniki.

¹⁵ Kan. 900 § 1. Szafarzem, który może sprawować w osobie Chrystusa sakrament Eucharystii, jest tylko kapłan ważnie wyświęcony.

sakramentu święceń nie otrzymała, powoduje zaistnienie nieprawidłowości. Czynnościami zarezerwowanymi prezbiterom są: sprawowanie Najświętszej Ofiary (kan. 900), udzielanie rozgrzeszenia (kan. 965), poświęcenie świętych olejów (kan. 999), udzielanie sakramentu namaszczenia chorych (kan. 1003). Jest to wyliczenie egzemplaryczne.

IV. Kwalifikacje moralno-obyczajowe

Człowiek powołany do stanu kapłańskiego powinien odznaczać się wysokim poziomem moralnym. Niski poziom życia moralnego dyskwalifikuje kandydata do przyjęcia święceń, jak również do stanu duchownego.

Kwalifikacje moralno-obyczajowe powinny być sprawdzone przez formatorów, których reprezentantem kanonicznym jest rektor seminarium. To on potwierdza odpowiednie standardy moralne kandydata, szczególnie jego dobre obyczaje. Kan. 1051 r° stanowi: „konieczne jest zaświadczenie rektora seminarium lub domu formacji na temat przymiotów wymaganych do przyjęcia święceń, mianowicie o nieskażonej doktrynie kandydata, autentycznej pobożności, dobrych obyczajach i zdatności do wykonywania posługi; ponadto, po przeprowadzeniu odpowiedniego badania, zaświadczenie o stanie zdrowia fizycznego i psychicznego kandydata”.

Kandydat do święceń zobowiązany jest złożyć zobowiązanie do życia w celibacie: „Nieżonaty kandydat do stałego diakonatu, jak również kandydaci do prezbiteratu, nie powinni być dopuszczeni do diakonatu, zanim w przepisany obrzędzie nie oświadczą publicznie wobec Boga i Kościoła, że podjęli obowiązek celibatu, albo zanim nie złożą ślubów wieczystych w instytucie zakonnym” (kan. 1037). Aktualnie obowiązek złożenia takiego oświadczenia istnieje dla wszystkich kandydatów do święceń¹⁶.

Wymagań moralno-obyczajowych według obowiązującego ustawodawstwa kościelnego nie spełniają małżonkowie, chyba że są przeznaczeni do stałego

---

§ 2. Godziwie sprawuje Eucharystię kapłan, któremu prawo kanoniczne tego nie zabrania, zachowując przepisy, które następują.

Kan. 965 – Szafarzem sakramentu pokuty jest tylko kapłan.

Kan. 999 – Oprócz biskupa, olej używany w namaszczeniu chorych mogą poświęcać:

1° ci, którzy są prawnie zrównani z biskupem diecezjalnym.

2° w razie konieczności każdy prezbiter, jednak tylko w czasie sprawowania sakramentu.

Kan. 1003 § 1. Namaszczenia chorych ważnie udziela każdy kapłan i tylko kapłan.

¹⁶ Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *De ordinatione episcopi, presbyterorum et diaconorum*, „Acta Apostolicae Sedis” 82(1990), s. 826-827.

diakonatu, oraz ci, którzy usiłowali zawrzeć małżeństwo choćby tylko cywilne; którzy popełnili dobrowolne zabójstwo albo spowodowali spędzenie płodu, gdy skutek nastąpił, jak również ten, kto dobrowolnie siebie zranił.

1. *Małżeństwo*

Do święceń nie można dopuszczać małżonka. Przeszkoda małżeństwa wiąże tak długo, jak długo trwa węzeł małżeński. Po kanonicznym stwierdzeniu nieważności małżeństwa lub po śmierci małżonki przeszkoda zwykła ustaje. Kan. 1042: „Zwykłą przeszkodą, niepozwalającą przyjąć święceń, są związani: 1° mężczyzna żonaty, chyba że jest zgodnie z prawem przeznaczony do stałego diakonatu”.

2. *Usiłowanie zawarcia małżeństwa*

Kan. 1041 stanowi: „Do przyjęcia święceń nieprawidłowymi są: 3° kto usiłował zawrzeć małżeństwo, nawet tylko cywilne, bądź sam związany węzłem małżeńskim albo święczeniami lub wieczystym publicznym ślubem czystości, bądź też z kobietą związaną ważnym małżeństwem lub takim samym ślubem”. W przedstawionej wyżej normie ustawodawca zawarł okoliczność usiłowania zawarcia małżeństwa¹⁷.

Z małżeństwem usiłowanym mamy do czynienia wtedy, kiedy zgoda małżeńska została wyrażona, natomiast jedna ze stron miała świadomość, że małżeństwo zawiera nieważnie¹⁸. Usiłowanie zawarcia małżeństwa ma miejsce wtedy, kiedy zostaje zachowana prawna forma zawarcia małżeństwa. Zawarcie małżeństwa w sposób przewidziany prawem, kościelnym lub świeckim, upoważnia do stwierdzenia, że zawarto małżeństwo usiłowane¹⁹ (*matrimo-*

---

¹⁷ Do nieprawidłowości nie zalicza się okoliczności małżeństwa usiłowanego, które jest regulowane w kan. 1090 § 1. Kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą, zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć to małżeństwo.

§ 2. Nieważnie również usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka.

¹⁸ V. de Paolis, *Obblighi speciali, delitti contro, Delitto di attentato matrimonio*, w: *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, red. C. Salvador, V. de Polis, G. Girlanda, Torino 1996, s. 726.

¹⁹ Zob. kan. 1394; J. Arias, *Code de droit canonique bilingue et annoté*. 3e edition 2007 sous la direction de E. Caparros et H. Aubé avec la collaboration de J. I. Arrieta et D. le Tourneau, Montreal 2008, s. 1718-1719; B. Zubert, *Komentarz do Kodeksu Prawa kanonicznego z 1983 r.*, t. 2, cz. III, Lublin 1990, s. 220-222.

nium attentatum). Trwanie związku bez prawnego wyrażenia zgody nie jest małżeństwem, lecz konkubinatem²⁰. Prawodawca kościelny zwraca uwagę na okoliczności, kiedy kandydat ma przeszkodę do zawarcia małżeństwa i kiedy taką przeszkodą małżeńską dotknięta jest kobieta.

Oto możliwe konstrukcje zaistnienia okoliczności zawartych w kan. 104 p. 1 3°. Świećceń przyjąć nie może, ponieważ ma przeszkodę trwałą, czyli nieprawidłowość:

1. Kandydat do święceń zawarł małżeństwo kanoniczne, które później się rozpadło. Po rozpadzie małżeństwa kanonicznego zawarł małżeństwo cywilne. Po śmierci żony z małżeństwa kanonicznego i rozpadzie małżeństwa cywilnego zgłasza wolę wstąpienia do seminarium;

2. Kandydat przyjął święcenia diakonatu i nie mając dyspensy, zawarł małżeństwo kanoniczne lub cywilne z kobietą wolną. Małżeństwo cywilne się rozpadło i diakon wyraża wolę przyjęcia święceń prezbiteratu;

3. Kandydat złożył publiczny ślub czystości w instytucie zakonnym, opuścił instytut i przed otrzymaniem indultu odejścia zawarł – usiłował zawrzeć małżeństwo kanoniczne lub cywilne;

4. Kto był w stanie wolnym (kawaler) i zawarł małżeństwo kanoniczne lub cywilne z osobą kanonicznie związaną małżeństwem lub z osobą zakonną, która była związana świętymi więzami (ślubami) wieczystymi w instytucie zakonnym.

W każdym z tych wypadków nieprawidłowość trwa i kandydat nie może przyjąć ani być dopuszczonym do sakramentu święceń, ponieważ ma przeszkodę stałą. Rozpad związku cywilnego, jego faktyczne ustanie, nie powoduje ustania nieprawidłowości, która trwa. Należy też zwrócić uwagę, że nieprawidłowość dotyczy tylko tych, którzy usiłowali zawrzeć małżeństwo. Nie są dotknięci nieprawidłowością ci, którzy żyli w konkubinacie lub w innej formie wolnego związku (*unio de facto*).

3. Działanie na szkodę swojego życia lub zdrowia

Kolejną nieprawidłowość zaciąga kandydat do święceń, kiedy popełnia przestępstwa przeciwko życiu człowieka. Norma kan. 1041 4° podaje, że do święceń jest nieprawidłowy, „kto popełnił dobrowolne zabójstwo albo spowodował spędzenie płodu, gdy skutek nastąpił, oraz wszyscy pozytywnie współdziałający”.

---

²⁰ Zob. Kan. 1395; J. Arias, *Code de droit canonique*, s. 1721.

Jeśli idzie o przestępstwo przeciw życiu człowieka, to chodzi o dobrowolne zabójstwo²¹ oraz aborcję²². W przypadku zabójstwa z winy umyślnej należy uwzględnić fakty wynikające z decyzji kompetentnego sądu. Nieprawidłowym do święceń jest ten mężczyzna, który jest sprawcą zabójstwa. Jeśli chodzi o przerwanie ciąży, to nieprawidłowością jest związany ten, kto spowodował przerwanie ciąży, jak również ten, który pozytywnie współpracował i pomagał w jej przerywaniu. W jednym i w drugim przypadku jest przewidziana kara kościelna – ekskomunika. Ewentualne zwolnienie z kary nie zwalnia od nieprawidłowości, od której może zwolnić tylko dyspensacja Stolicy Apostolskiej.

Kolejną przeszkodę trwałą, czyli nieprawidłowość, powoduje dobrowolne zranienie siebie, zranienie innej osoby oraz usiłowanie odebrania sobie życia. Ta nieprawidłowość jest regulowana w kan. 1041 § 5°, gdzie czytamy, że nieprawidłowym do święceń jest ten, „kto poważnie i z rozmysłem zranił siebie lub innego albo usiłował odebrać sobie życie”.

Nie ma znaczenia następujący wpływ czasu, kiedy taka próba miała miejsce. Jeśli miała miejsce w życiu kandydata, to kandydat podlega nieprawidłowości do święceń. Pomocą w zweryfikowaniu, czy takie fakty opisane w kanonie miały miejsce, będą służyć opinie biegłych oraz świadkowie.

V. Kwalifikacje intelektualne

Do przyjęcia sakramentu święceń wymaga się także odpowiednich kwalifikacji intelektualnych. Już kandydaci do seminarium powinni posiadać takie kwalifikacje, jakie na terenie kraju jego usytuowania powinni posiadać kandydaci na studia wyższe²³.

Program studiów seminaryjnych w *Kodeksie Prawa Kanonicznego* z 1983 r. ujęty jest bardzo szeroko. Kodeks zobowiązuje w ramach studiów seminaryjnych do podjęcia nauki języka ojczystego, języka łacińskiego oraz języków obcych (kan. 249). Obowiązkowo program studiów seminaryjnych powinien obejmować studia filozoficzne, które powinny trwać co najmniej pełne dwa

---

²¹ Kan. 1397 – Kto popełnia zabójstwo albo siłą lub podstępem porywa lub zatrzymuje człowieka, bądź go okalecza czy poważnie rani, powinien być ukarany stosownie do ciężkości przestępstwa pozbawieniami i zakazami, o których w kan. 1336. Zabójstwo zaś osób, o których w kan. 1370, jest karane tam ustanowionymi karami.

²² Kan. 1398 – Kto powoduje przerwanie ciąży, po zaistnieniu skutku, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa.

²³ Kan 234 § 2.

lata, i teologiczne, które powinny trwać pełne cztery lata (kan. 250). Przedmiotem kształcenia powinno być trwałe dziedzictwo filozoficzne, uwzględniające również współczesne osiągnięcia i badania filozoficzne (kan. 251). Program studiów teologicznych powinien obejmować całą doktrynę katolicką opartą na Objawieniu (kan. 252).

Na podstawie kanonów KPK 1983 zostało opracowane *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia*²⁴. Zawiera ono ramowy program studiów seminaryjnych w Polsce. Studia filozoficzno-teologiczne powinni ukończyć już wszyscy, którzy zamierzają przyjąć święcenia diakonatu. Po ukończeniu zaś studiów seminaryjnych diakon powinien „pracować w duszpasterstwie, wykonując święcenie diakońskie, zanim zostanie dopuszczony do prezbiteratu” (kan. 1032).

QUALIFICATIONS REQUIRED OF THE CANDIDATES FOR ORDINATION TO THE HOLY ORDERS

Summary

The sacrament of the Holy Orders should be granted only to those who meet the required qualifications, are worthy of ordination, and properly prepared. Admission is a decision of the ecclesiastical authority – the diocesan bishop or a major religious superior. This study focuses on various aspects of the requirements of a candidate for ordination. These are personality, health, religious, moral and intellectual requirements. Concern about these elements is very important in the context of the worthy celebration of the priestly ministry. Those responsible for the admission to ordination should therefore very carefully, in cooperation with the responsible for the formation, require the fulfillment of all the criteria, and not allow the ordination of those who do not meet these requirements.

---

²⁴ Konferencja Episkopatu Polski, *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia. Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*, Częstochowa 1999, s. 137-221.